

Date: 23rd January-2026

**IMKONIYATI CHEKLANGAN O'QUVCHILAR UCHUN MAXSUS
TEXNIKUMLARDA TIKUVCHILIK YO'NALISHI BO'YICHA 11-BAZA
ASOSIDA AMALIYOTLARNI ZICHLASHTIRIB O'QITISHNING
AFZALLIKLARI VA KAMCHILIKLARI**

Shog'ulomova Zilola Saydaxmatovna

Respublika imkoniyati cheklangan shaxslar uchun ixtisoslashtirilgan maxsus texnikum
ishlab chiqarish ta'limi ustasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada imkoniyati cheklangan o'quvchilarni maxsus texnikumlarda tikuvchilik yo'nalishi bo'yicha 11-baza asosida amaliyotlarni zichlashtirib o'qitishning pedagogik, ijtimoiy va iqtisodiy ahamiyati yoritiladi. Amaliy mashg'ulotlarni kuchaytirish orqali o'quvchilarda barqaror kasbiy ko'nikmalarni shakllantirish, ularning mustaqil mehnat faoliyatiga tayyorlash hamda jamiyatga moslashuvini ta'minlash masalalari tahlil qilinadi. Shuningdek, ushbu yondashuvning afzalliklari bilan bir qatorda mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari ham ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: imkoniyati cheklangan o'quvchilar, tikuvchilik, amaliyot, maxsus texnikum, kasbiy ta'lim, integratsiya, bandlik.

Zamonaviy ta'lim tizimining muhim vazifalaridan biri imkoniyati cheklangan o'quvchilarni jamiyat hayotiga faol integratsiya qilish, ularning kasbiy malaka egallashi va barqaror bandligini ta'minlashdir. Tikuvchilik yo'nalishi bu borada qulay va moslashuvchan kasb hisoblanadi. Maxsus texnikumlarda 11 yillik umumiy o'rta ta'lim (11-baza) asosida ta'lim olayotgan o'quvchilar ma'lum bilim, ko'nikma va hayotiy tajribaga ega bo'lib keladi. Bu holat tikuvchilik yo'nalishida nazariy fanlarni zichlashtirib, amaliy dars soatlarini ko'paytirish uchun qulay sharoit yaratadi.

Amaliyotlarni ko'paytirib o'qitishning mohiyati:

Imkoniyati cheklangan o'quvchilar uchun tikuvchilik yo'nalishida amaliyotlarni ko'paytirib o'qitish deganda, o'quv dasturida amaliy mashg'ulotlar ulushini oshirish, ularni uzluksiz va ketma-ket tarzda tashkil etish tushuniladi. Ushbu jarayonda o'quvchilar kiyim tikishning barcha asosiy bosqichlarini — o'lcham olish, andoza tayyorlash, bichish, tikish va pardoqlash jarayonlarini yagona tizimda o'zlashtiradi. Ko'paytirilgan amaliy mashg'ulotlar imkoniyati cheklangan o'quvchilarning kasbiy ko'nikmalarini bosqichma-bosqich, takroriy mashqlar asosida egallashiga imkon yaratadi hamda ularning mustaqil ishlash qobiliyatini rivojlantiradi.

Amaliyotlarni zichlashtirib o'qitishning afzalliklari:

Birinchidan, amaliy mashg'ulotlarni ko'paytirish imkoniyati cheklangan o'quvchilarda barqaror va mustahkam kasbiy ko'nikmalarining shakllanishiga yordam beradi. Tikuvchilik jarayonida bir xil amaliy harakatlarning muntazam takrorlanishi aniqlikni oshiradi hamda o'quvchilarda o'ziga bo'lgan ishonchni mustahkamlaydi.

Date: 23rd January-2026

Ikkinchidan, amaliy mashg'ulotlar hajmining oshirilishi o'quvchilarning mehnatga qiziqishini kuchaytiradi. Tayyor mahsulotni ko'rish, uning sifatini baholash va real natijani his etish ijobiy motivatsiyani shakllantiradi hamda o'quvchilarni faol ishlashga undaydi.

Uchinchidan, amaliyotlarni ko'paytirib o'qitish o'quvchilarning mehnat bozoriga moslashuvini tezlashtiradi. Bunday tayyorgarlikdan o'tgan o'quvchilar tikuvchilik sexlari, atelyelar hamda uy sharoitida mustaqil mehnat faoliyatini olib borishga tayyor bo'ladi.

Shuningdek, amaliy mashg'ulotlarning ustuvorligi o'quvchilarda ijtimoiy moslashuv, jamoada ishlash, mehnat intizomi va mas'uliyat hissini shakllantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Amaliyotlarni ko'paytirib o'qitishning kamchiliklari:

Birinchidan, imkoniyati cheklangan o'quvchilar uchun uzoq davom etadigan va yuqori hajmdagi amaliy mashg'ulotlar jismoniy hamda ruhiy charchoqqa olib kelishi ehtimoli mavjud. Mashg'ulotlar davomiyligi va yuklamasi o'quvchilarning individual imkoniyatlari asosida rejalashtirilishi lozim.

Ikkinchidan, barcha maxsus texnikumlarda moddiy-texnik baza yetarli bo'lmasligi amaliy mashg'ulotlarni ko'paytirishga to'sqinlik qilishi mumkin. Tikuv mashinalari, asbob-uskunalar va xomashyo yetishmasligi ta'lim sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Uchinchidan, malakali ishlab chiqarish ustalari va pedagog kadrlarning yetishmasligi amaliy mashg'ulotlarni samarali tashkil etishni qiyinlashtiradi. Bu esa o'quvchilarning ko'nikmalarni yetarli darajada egallamasligiga olib kelishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, amaliy mashg'ulotlarni ko'paytirib o'qitish imkoniyati cheklangan o'quvchilarning kasbiy tayyorgarligini oshirish, mustahkam amaliy ko'nikmalarni shakllantirish hamda mehnat bozoriga moslashishini tezlashtirishga xizmat qiladi. Tikuvchilik yo'nalishida amaliy faoliyatning ustuvorligi o'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi va ijtimoiy moslashuvini ta'minlaydi. Shu bilan birga, moddiy-texnik ta'minotning yetishmasligi, malakali mutaxassislar tanqisligi va o'quv yuklamasining ortishi kabi muammolar mavjud. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun mashg'ulotlarni individual imkoniyatlarga mos ravishda rejalashtirish, texnik bazani mustahkamlash, pedagog va ishlab chiqarish ustalarining malakasini oshirish hamda nazariy va amaliy o'rtasida muvozanatni saqlash zarur. Umuman olganda, amaliyotni ko'paytirib o'qitish to'g'ri tashkil etilganda imkoniyati cheklangan o'quvchilarning kasbiy integratsiyasi va jamiyatdagi faolligini ta'minlashda samarali pedagogik mexanizm bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Qonuni. Nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlari to'g'risida. – Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. Inklyuziv ta'lim tizimini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida. – Toshkent.

Date: 23rd January-2026

3. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori. Kasbiy ta’lim tizimini takomillashtirish va maxsus texnikumlar faoliyatini rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida. – Toshkent.
4. O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi. Inklyuziv ta’limni tashkil etish bo‘yicha metodik tavsiyalar. – Toshkent, 2021.
5. Karimova N.X. Kasb-hunar ta’limida imkoniyati cheklangan o‘quvchilar bilan ishlash metodikasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
6. Abdukarimov A.A. Yengil sanoat va tikuvchilik sohasida kadrlar tayyorlashning zamonaviy muammolari. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2018.

